

ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการยอมรับการทำนา
เกษตรอินทรีย์ ในอำเภอนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด
Farmers' Views on Acceptance of Organic Farming
in Nong Hi District, Roi Et

(Received: Aug 17, 2021 Revised: Nov 25, 2021 Accepted: Dec 7, 2021)

สุนทร ทวีถาวรสวัสดิ์¹, อรวรรณ ศิริวงศ์²

Sunate Thaveethavornsawat, Orawan Siriwong

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการยอมรับการทำนาเกษตรอินทรีย์ และเปรียบเทียบความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการยอมรับการทำนาเกษตรอินทรีย์ ในอำเภอนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ดกับปัจจัยส่วนบุคคล โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้คือเกษตรกรที่ทำนาในอำเภอนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 370 คน เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติที่ใช้ในครั้งนี คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัยจากกลุ่มเกษตรกรที่ทำนาจำนวน 370 คน พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 246 คน คิดเป็นร้อยละ 66.5 มีอายุ 51 – 60 ปี ขึ้นไป จำนวน 147 คน คิดเป็นร้อยละ 39.7 มีการศึกษาระดับประถมศึกษาจำนวน 209 คน คิดเป็นร้อยละ 56.5 มีเนื้อที่ในการใช้ทำนาส่วนใหญ่ 6 – 10 ไร่ จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 28.9 มีประสบการณ์อบรม

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์วิชาวิลาศศาสตร์เพื่อการพัฒนา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

²นักศึกษาศาวิชาวิลาศศาสตร์เพื่อการพัฒนา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

เกษตรกรอินทรีย์จำนวน 201 คน คิดเป็นร้อยละ 54.3 และมีผลผลิตต่อไร่ประมาณ 500 – 600 กิโลกรัมต่อไร่จำนวน 174 คน คิดเป็นร้อยละ 46.5 ระดับความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการยอมรับการทำนาเกษตรอินทรีย์ในอำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ดภาพรวมมีการยอมรับอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง และเมื่อพิจารณาในแต่ละขั้นตอนการยอมรับพบว่า ขั้นรู้หรือขั้นรับรู้ อยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ขั้นสนใจอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ขั้นประเมินค่าอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ขั้นทดลองอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก และขั้นการยอมรับอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ประกอบกับการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการยอมรับส่วนใหญ่ยังอยู่ในขั้นตอนของการพิจารณาถึงข้อดีข้อเสียของการทำเกษตรอินทรีย์เนื่องจากการทำนาเกษตรอินทรีย์ยังมีปัญหาและอุปสรรคระยะยาวของการทำนา และที่สำคัญคือเรื่องของจำนวนของผลผลิต ราคาและตลาดที่รองรับผลผลิตที่ได้จากเกษตรอินทรีย์

จากผลของการวิจัยจึงมีข้อเสนอแนะคือ ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้เรื่องการทำนาเกษตรอินทรีย์บ่อยครั้งพร้อมทั้งมีการประชาสัมพันธ์ทั่วถึงเพื่อมีโอกาสได้เรียนรู้และร่วมกันปฏิบัติกิจกรรม ทำนาเกษตรอินทรีย์ที่ถูกต้อง มีการจัดสร้างอ่างเก็บน้ำส่วนรวม เช่นเดียวกับน้ำชลประทานเป็นการรองรับน้ำฝนเพื่อการเกษตร ซึ่งเป็นทางเลือกที่ดีต่อการลดปัญหาความแห้งแล้ง และควรมีผู้นำที่ต้องช่วยจัดตั้งสหกรณ์ศูนย์กลางรับซื้อข้าวอินทรีย์ เพื่อนำไปขายต่อในตลาดเกษตรอินทรีย์ พร้อมชี้แจงราคาตลาดรับซื้อข้าวอินทรีย์อย่างชัดเจน และแสดงถึงผลกำไรที่มีมากกว่าเกษตรเคมีอย่างถูกต้อง

คำสำคัญ: ความคิดเห็นของเกษตรกร การยอมรับการทำนาเกษตรอินทรีย์
อำเภอหนองฮี

Abstract

The purpose of this research is to study farmers' views on acceptance of organic farming and to compare the farmers' views on acceptance of organic farming in Nong Hi District, Roi Et, to personal factors. The samples of the research were the group of 370 farmers at Nong Hi District, Roi Et. The data was collected from questionnaires and in-depth interviews. Statistical tools used in this research are percentage, mean, standard deviation, t-test, and One-way ANOVA.

Of 370 farmers, the findings shows that the majority of farmers are women with a total of 246, making up 66.5% of the samples. The majority of the samples are between 51-60 years old (147 people or 39.7%). The highest level of education of most respondents is primary education (209 people or 56.5%). The majority of the respondents (107 people or 28.9%) have 6-10 Rai of farmland. Of all respondents, 201 people or 54.3% have participated in organic farming trainings. The crop yields per Rai of 174 respondents (46.5%) are 500-600 kilograms. According to the study, the overall farmers' views on acceptance of organic farming in Nong Hi District, Roi Et, are at the scale of Strongly Agree. In each stage of Acceptance, the results are as follows. At the stage of recognizing or acknowledging, the response is at Strongly Agree level of measurement. While the stages of Being Interested, Evaluating, Experimenting, Accepting, the responses are at Strongly Agree,

Highly Agree, and Strongly Agree levels of measurement, respectively. Consequently, Farmers were interviewed on acceptance of organic farming. Most of the farmers are still considering organic farming because there are long-term difficulties and obstacles in farming especially in terms of the production volume, prices, and markets for organic products.

There are a few suggestions from the research. Firstly, there should be more widely publicized trainings on organic farming in order to create chances to learn and join activities concerning appropriate organic farming promotions. Next, there should be a public reservoir as well as irrigation systems to contain rainfall for agriculture which is an effective way to cope with droughts. Lastly, there should be a leader to establish a central co-operative for organic rice which will be sold at organic markets. Moreover, the clear market price should be indicated clearly for organic rice, and correct profits which surpasses chemical agriculture should be revealed with accuracy.

Keywords: Farmers' Views, Acceptance of Organic Farming, Nong Hi District

บทนำ

อำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ดเป็นอำเภอหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ประชากรส่วนใหญ่มีวิถีการทำนาเป็นอาชีพหลัก ทั้งนี้ด้วยลักษณะของภูมิประเทศทั่วไปเอื้ออำนวยเนื่องจากเป็นพื้นที่ราบลุ่มเหมาะแก่การทำนาได้ทั้งนาปีและนาปรังจากสถิติการใช้ประโยชน์ที่ดินของจังหวัดร้อยเอ็ด ในปี พ.ศ. 2554 พบว่าเนื้อที่ที่ทำนามีถึงร้อยละ 64.0 ของเนื้อที่ทั้งหมดของจังหวัด (สำนักงานสถิติจังหวัดร้อยเอ็ด, 2561, ออนไลน์) ประกอบกับเป็นแหล่งปลูกข้าวหอมมะลิที่สำคัญ เกษตรกรต่างก็มีความต้องการให้มีผลผลิตเพิ่มขึ้นเพื่อตอบรับกับกระแสการผลิตในเชิงอุตสาหกรรม และในช่วงศตวรรษที่ 21 นี้มีการค้าทางการตลาดที่ส่งออกไปยังต่างประเทศ สร้างกำไรให้กับเกษตรกรอย่างมาก จึงทำให้ต้องปรับเปลี่ยนระบบการเกษตรที่ผลิตแบบดั้งเดิม มาเป็นระบบการเกษตรสมัยใหม่ (Modern Agriculture) เป็นระบบการผลิตที่เปลี่ยนมาใช้เครื่องจักรกลแทนแรงงานคนและสัตว์ เปลี่ยนจากการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ที่ได้จากพืชและสัตว์มาเป็นปุ๋ยเคมี และมีการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืช เพิ่มฮอร์โมนเร่งในการเจริญเติบโต ส่งผลกระทบที่สำคัญคือ ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น ผลผลิตมีคุณภาพต่ำและสารเคมีตกค้างอยู่ในผลผลิต สภาพแวดล้อมและความสมดุลตามธรรมชาติ ถูกทำลาย อีกทั้งส่งผลกระทบกับคุณภาพชีวิตของผู้ผลิตและผู้บริโภค จากปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรทำให้มีนโยบายการฟื้นฟูและเสริมสร้างความเข้มแข็งของเกษตรกรด้วยการเปลี่ยนรูปแบบการผลิตเป็นเกษตรอินทรีย์ที่เป็นทางเลือกใหม่เกษตรอินทรีย์ ซึ่งการปลูกข้าวอินทรีย์เป็นวิธีการผลิตแบบเกษตรอินทรีย์ที่หลีกเลี่ยงการใช้สารเคมี หรือสารสังเคราะห์ต่าง ๆ ได้แก่ ปุ๋ยเคมีควบคุมการเจริญเติบโต สารควบคุมและกำจัดวัชพืช สารป้องกันกำจัดโรคแมลงและศัตรูพืชข้าว เป็นต้นและมีขั้นตอนของการผลิตที่ให้ใช้วัสดุจากธรรมชาติและสารสกัดจากพืชที่ไม่มีพิษต่อคน และไม่มีสารตกค้างปนเปื้อนในดินและในน้ำ อีกทั้งยังเป็นนโยบายเร่งด่วนภายใต้

ยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2564 ที่ให้มีการบูรณาการกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการร่วมกันส่งเสริมทั้งกระบวนการผลิตรวมถึงการสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือกับทุกภาคีเครือข่ายเพื่อขับเคลื่อนเกษตรอินทรีย์ให้ขยายตัวในเชิงพื้นที่เพิ่มขึ้น (กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์, 2561, ออนไลน์) จากนั้นนโยบายของหน่วยงานภาครัฐที่ต้องการส่งเสริมนโยบายกับวิถีชีวิตที่เกษตรกรได้ปฏิบัติมาอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดแนวคิดของการยอมรับการทำเกษตรอินทรีย์ ซึ่งในอำเภอนองฮีมีทั้งเกษตรกรที่เลือกจะทำและไม่ทำ การยอมรับของเกษตรกรที่เกิดขึ้นทำให้ผู้วิจัยต้องการสำรวจและวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการยอมรับการทำนาเกษตรอินทรีย์ อำเภอนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการทำวิจัยสามารถใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรให้เกิดการยอมรับการทำนาเกษตรอินทรีย์ ในอำเภอนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ดได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการยอมรับการทำนาเกษตรอินทรีย์ ในอำเภอนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการยอมรับการทำนาเกษตรอินทรีย์ ในอำเภอนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ดกับปัจจัยส่วนบุคคล

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการยอมรับการทำนาแบบเกษตรอินทรีย์ ในเขตอำเภอนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด และเปรียบเทียบความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการยอมรับการทำนาแบบเกษตรอินทรีย์ ในเขตอำเภอนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ดกับปัจจัยส่วนบุคคล และเก็บข้อมูล

ภาคสนามด้วยการใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยงานวิจัยมีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาสำรวจวิธีการทำนาของเกษตรกรในอำเภอนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด ได้แก่ เนื้อที่ในการทำการเพาะปลูก การเข้าอบรมเรื่องของเกษตรกรอินทรีย์และผลผลิตต่อไร่ของเกษตรกรสร้างแบบสอบถามจากการค้นคว้าเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยสร้างแบบสอบถามที่ครอบคลุมเนื้อหาและประเด็นต่าง ๆ ตามที่กำหนดเป้าหมายตามวัตถุประสงค์และตรวจสอบแบบสอบถามปรับแก้ให้เครื่องมือมีคุณภาพ

2. เก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิ และแหล่งข้อมูลต่าง ๆ จากเอกสารงานวิจัยที่มีผู้เก็บรวบรวมไว้ได้แก่ หนังสือ ตำรา สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3. เก็บข้อมูลจากแบบสอบถามจากประชากรที่ใช้ในการงานวิจัยเรื่องนี้จำนวน 4,845 คนแล้วใช้สูตร ทาโรยามาเน่เพื่อหาจำนวนตัวอย่างที่เหมาะสมได้จำนวนตัวอย่างที่เก็บข้อมูลทั้งหมด 370 คน จากนั้นจึงใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญเพื่อเก็บข้อมูลแบบสอบถาม

4. วิเคราะห์ข้อมูลระดับของความคิดของเกษตรกรต่อการยอมรับการทำนาเกษตรอินทรีย์ ในอำเภอนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด ด้วยสถิติค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของตัวแปรต่างๆ ที่มีต่อความคิดเห็นต่อการยอมรับการทำนาเกษตรอินทรีย์ โดยเกณฑ์ที่ใช้ในการแปลผลของความคิดเห็นต่อการยอมรับมีดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.21 – 5.00 หมายถึง ความคิดเห็นต่อการยอมรับอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.41 – 4.20 หมายถึง ความคิดเห็นต่อการยอมรับอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.61 – 3.40 หมายถึง ความคิดเห็นต่อการยอมรับอยู่ในระดับเห็นด้วย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.81 – 2.60 หมายถึง ความคิดเห็นต่อการยอมรับอยู่ในระดับเห็นด้วยน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.80 หมายถึง ความคิดเห็นต่อการยอมรับอยู่ในระดับเห็นด้วยน้อยที่สุด

5. วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการยอมรับการทำนาเกษตรอินทรีย์ ในอำเภอนองสี จังหวัดร้อยเอ็ดในด้านต่าง ๆ โดยสถานภาพส่วนบุคคลแตกต่างกันของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มจะใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากการทดสอบค่าเฉลี่ยด้วย t-test ส่วน และสถานภาพส่วนบุคคลแตกต่างกันของกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่มขึ้นไป วิเคราะห์ข้อมูลจากการทดสอบค่าเฉลี่ยด้วย F-test หรือการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรสถานภาพส่วนบุคคลกับระดับความคิดเห็นต่อการยอมรับ

6. สรุปข้อมูลและนำมาอภิปรายผลร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึกกับเกษตรกรที่ทำเกษตรอินทรีย์ถึงปัญหาและสาเหตุที่เกษตรกรส่วนใหญ่ยอมรับกับการทำนาเกษตรอินทรีย์เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษา

1. ร้อยละของข้อมูลทั่วไปจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 370 คน พบว่าเกษตรกรที่ทำนาในอำเภอนองสี จังหวัดร้อยเอ็ดส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 246 คน คิดเป็นร้อยละ 66.5 อายุอยู่ในช่วง 51 – 60 ปีขึ้นไปจำนวน 147 คิดเป็นร้อยละ 39.7 ระดับการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาจำนวน 209 คน คิดเป็นร้อยละ 56.5 เนื่องจากการใช้ทำนา 6 -10 ไร่จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 28.9 มีประสบการณ์อบรมเกษตรอินทรีย์

จำนวน 201 คน คิดเป็นร้อยละ 54.3 ผลผลิตต่อไร่ 500 - 600 กิโลกรัมต่อไร่ และ 700 - 800 กิโลกรัมต่อไร่จำนวน 172 คน คิดเป็นร้อยละ 46.5

2. ระดับความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการยอมรับการทำนาเกษตรอินทรีย์ ในอำเภอหนองฮี จังหวัด ร้อยเอ็ดพบว่า มีความคิดเห็นต่อการยอมรับการทำนาเกษตรอินทรีย์อยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง เมื่อพิจารณาในแต่ละขั้นตอนและเรียงลำดับความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการยอมรับการทำนาเกษตรอินทรีย์ พบว่า ขึ้นประเมินค่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง รองลงมาคือขึ้นการยอมรับมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ขึ้นสนใจมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ขึ้นรู้หรือขึ้นรับรู้มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง และขึ้นทดลองมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ตามลำดับดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงระดับความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการยอมรับการทำนาเกษตรอินทรีย์ ในอำเภอ หนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด

ความคิดเห็นต่อการยอมรับ	$\bar{X}$	S.D	ผลการประเมิน
1. ขึ้นรู้หรือขึ้นรับรู้	4.23	1.935	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
2. ขึ้นสนใจ	4.25	0.763	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
3. ขึ้นประเมินค่า	4.72	0.575	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
4. ขึ้นทดลอง	4.12	0.817	เห็นด้วยมาก
5. ขึ้นการยอมรับ	4.38	0.725	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
รวม	4.34	0.963	เห็นด้วยอย่างยิ่ง

3. ผลการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับระดับความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการยอมรับการทำนาเกษตรอินทรีย์ ในอำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ปัจจัยมีผลต่อความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการยอมรับการทำนาเกษตรอินทรีย์ ในอำเภอหนองฮี จังหวัด ร้อยเอ็ด กล่าวคือ ปัจจัยส่วนบุคคลที่มี เพศต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อายุที่ต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน ระดับการศึกษาที่ต่าง มีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน เนื้อที่ในการใช้ทำนาที่ต่างกัน มีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ประสบการณ์อบรมเกษตรอินทรีย์ที่ต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน และผลผลิตต่อไร่ต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกันดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการยอมรับการทำนาเกษตรอินทรีย์ อำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด

ข้อมูลทั่วไป	N	$\bar{X}$	S.D	F/t	P value
1. เพศ					
ชาย	124	87.51	7.73	26.556	0.000*
หญิง	246	86.45	10.99		
2. อายุ					
20 – 30 ปี	27	87.44	9.56	7.982	0.000*
31 – 40 ปี	64	90.90	6.89		
41 – 50 ปี	132	83.90	10.70		
51 – 60 ปีขึ้นไป	147	87.51	9.93		
3. ระดับการศึกษา					
ไม่ได้เรียนหนังสือ	22	77.45	8.05	7.827	0.000*
ประถมศึกษา	209	85.75	10.59		
มัธยมศึกษาตอนต้น	70	89.70	6.95		

**ตารางที่ 2 แสดงผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของเกษตรกร
ต่อการยอมรับการทำนาเกษตรอินทรีย์ อำเภอหนองฮี
จังหวัดร้อยเอ็ด (ต่อ)**

ข้อมูลทั่วไป	N	$\bar{X}$	S.D	F/t	P value
3. ระดับการศึกษา (ต่อ)					
มัธยมศึกษาตอนปลาย	57	89.61	9.36		
อนุปริญญา	5	94.80	3.83		
ปริญญาตรีขึ้นไป	7	90.28	8.49		
4. เนื้อที่ในการใช้ทำนา					
1 – 5 ไร่	85	81.20	10.87	15.916	0.000*
6 – 10 ไร่	107	86.38	9.15		
11 – 15 ไร่	74	89.10	10.18		
16 – 20 ไร่ขึ้นไป	104	90.19	7.86		
5. ประสบการณ์อบรม เกษตรอินทรีย์					
ไม่มีประสบการณ์	169	79.85	8.72	8.923	0.003*
มีประสบการณ์	201	92.65	6.79		
6. ผลผลิตต่อไร่					
500 – 600 กิโลกรัมต่อไร่	172	83.41	10.50	17.877	0.000*
700 - 800 กิโลกรัมต่อไร่	172	90.37	8.19		
900 – 1,000 กิโลกรัมต่อไร่	21	87.90	9.83		
มากกว่า 1,000 กิโลกรัมต่อไร่	5	76.40	3.57		

* มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

4. การสัมภาษณ์เชิงลึกกับเกษตรกรที่ทำเกษตรอินทรีย์ในอำเภอหนองฮี พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อการยอมรับกับการทำนาเกษตรอินทรีย์ในทุกขั้นตอน เพราะคิดว่าเป็นแนวคิดที่ดีแต่การทำนาเกษตรอินทรีย์ต้องใช้ประสบการณ์ในการลงมือทำจึงจะเกิดผลสำเร็จ ประกอบกับมีแนวคิดว่าการเกษตรอินทรีย์ช่วยปรับปรุงดินดีขึ้นได้ หรือเมื่อเกษตรกรนำแนวคิดเกษตรอินทรีย์มาปลูกผักปลอดสารพิษ เวลากินจะได้กลิ่นหอมของผักโดยที่ไม่มีกลิ่นของสารเคมี เนื่องจากการไม่ใช้สารเคมีหรือสารเร่งให้พืชโตจากการใช้ปุ๋ย เกษตรกรบางคนจึงนำเอาวิธีการทำเกษตรอินทรีย์มาปรับปรุงบำรุงดินเพื่อใช้ในการทำนา แต่ผลปรากฏว่าพบอุปสรรคของการทำนาหลายประการที่ทำให้เกษตรกรมีความคิดเห็นต่อการยอมรับในการทำนาเกษตรอินทรีย์ เนื่องจากการทำนาเกษตรอินทรีย์จะใช้เวลามากกว่า โดยดูตัวอย่างจากการปลูกผักอินทรีย์จะใช้เวลามากกว่าการปลูกผักทั่วไป นอกจากจะใช้เวลาในการเพาะปลูกที่เพิ่มขึ้นแล้ว ยังพบว่ามีความเสี่ยงสูงในเรื่องของสารเคมี เนื่องจากพื้นที่ที่ทำนาเกษตรอินทรีย์มีน้อยกว่าพื้นที่นาเคมีส่งผลกระทบต่อเกษตรกรที่แพร่กระจายมายังพื้นที่นาเกษตรอินทรีย์ และเกษตรกรอินทรีย์นั้นเกษตรกร ที่ดำเนินต้องใช้แรงคนและทุนทรัพย์มาก ใช้ระยะเวลานานกว่า และมีหญ้าขึ้นในนาเป็นจำนวนมากส่งผลกระทบต่อเจริญเติบโตของข้าว อีกทั้งการทำนาเกษตรอินทรีย์ยังขาดตลาดรองรับโดยตรงประกอบกับสภาพอากาศของพื้นที่ของอำเภอหนองฮี ในปัจจุบันไม่อำนวยต่อการทำนาเกษตรอินทรีย์เท่าที่ควร เช่น ปริมาณน้ำฝนน้อยลงระยะเวลาแห้งแล้งนานขึ้น เป็นต้น ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้เกษตรกรยอมรับกับการทำนาเกษตรอินทรีย์ยากขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการยอมรับการทำนาเกษตรอินทรีย์ ในอำเภอนองฮี จังหวัด ร้อยเอ็ดมีประเด็นที่น่าสนใจในการอภิปรายดังนี้

1. การศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการยอมรับการทำนาเกษตรอินทรีย์ ในอำเภอนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด จากข้อมูลทั่วไปที่ศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมีอายุอยู่ในช่วง 51 – 60 ปีขึ้นไป มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริพร เมืองแก้ว (2550) ศึกษาเรื่องการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตระบบเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกร ตำบลสันป่าตอง อำเภอมะนัง จังหวัด เชียงใหม่ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง มีอายุอยู่ระหว่าง 48 – 60 ปีขึ้นไป ดังนั้น ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการยอมรับการทำนาเกษตรอินทรีย์ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมีช่วงอายุ 50 – 60 ปีขึ้นไป เนื่องจากเกษตรกรในช่วงอายุ 50 – 60 ปีขึ้นไป จะมีประสบการณ์ในการทำนาและใส่ใจในเรื่องของรูปแบบมากขึ้น

2. การศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการยอมรับการทำนาเกษตรอินทรีย์ ในอำเภอนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด สามารถอภิปรายผลจากการพิจารณาทั้งหมด 5 ขั้นตอนและเรียงลำดับความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการยอมรับการทำนาเกษตรอินทรีย์ พบว่า ขั้นรู้หรือขั้นรับรู้ อยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ขั้นสนใจ อยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ขั้นประเมินค่า อยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ขั้นทดลอง อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก และขั้นยอมรับ อยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่งตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทองพูน กองจินดา (2556) ศึกษาเรื่อง การยอมรับแนวคิดเกษตรอินทรีย์ ในทัศนะของเกษตรกรรายย่อยในพื้นที่การปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลคมบาง อำเภอมือง จังหวัดจันทบุรี พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีการยอมรับในแนวคิดเกษตรอินทรีย์ ซึ่งเป็นการยอมรับในแนวคิดมากกว่า

การปฏิบัติ โดยสิ่งทีสะท้อนให้เห็นถึงการยอมรับแนวคิดและสิ่งประดิษฐ์มากกว่าการปฏิบัติคือ ชาวบ้านหรือเกษตรกรมีความเคยชินกับการใช้สารเคมี และวิธีการที่ไม่ซับซ้อน และเกษตรกรบางคนให้ทดลองทำได้แต่ไม่ปฏิบัติจริง ซึ่งจากการศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการยอมรับการทำนาเกษตรอินทรีย์ ในอำเภอนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ดส่วนใหญ่อยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง แต่ขั้นตอนในการยอมรับจะเห็นว่าขั้นตอนการทดลองทำนั้นจะทดลองทำอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก แต่ในความคิดเห็นขั้นตอนอื่นนั้นจะเห็นด้วยอย่างยิ่ง ประกอบกับจากการสัมภาษณ์เพิ่มเติม พบว่า ในความเป็นจริงเกษตรกรมีการยอมรับการทำนาเกษตรอินทรีย์ แต่ไม่ทำตามการยอมรับของตนเอง เนื่องจากยังมีปัญหาและอุปสรรคระยะยาวของการทำนาเกษตรอินทรีย์ ดังนี้

2.1 ขาดตลาดที่รองรับข้าวอินทรีย์โดยตรงเข้าถึง

2.2 การทำนาเกษตรอินทรีย์ต้องใช้เวลาในการดูแลมากกว่าเกษตรเคมีหลายเท่า

2.3 สภาพอากาศของพื้นที่ของอำเภอนองฮีในปัจจุบันไม่อำนวย เช่น ปริมาณน้ำฝนน้อยลง ระยะเวลาแห้งแล้งนานขึ้น เป็นต้น ทำให้การทำนาเกษตรอินทรีย์ยากขึ้น

2.4 เกษตรกรยังมีความต้องการในการทำนาที่ลดการใช้แรงงาน ระยะเวลาในการทำนาล้นลง แต่ต้องการผลผลิตที่ปริมาณมากขึ้น

3. การศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการยอมรับกับปัจจัยส่วนบุคคลของเกษตรกรที่มีต่อการทำนาเกษตรอินทรีย์ ในอำเภอนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา เนื้อที่ในการใช้ทำนา ประสพการณ์อบรมเกษตรอินทรีย์ ผลผลิตต่อไร่ ที่แตกต่างกันมีระดับความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ผลของการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ โสภณ ศรีบาง (2544) ศึกษาเรื่องการเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนจากการผลิตข้าวขาวดอกมะลิ 105 โดยวิธีการผลิตแบบข้าวอินทรีย์และ

แบบข้าวปลอดสารพิษ ในอำเภอกุศุม จังหวัดยโสธร ผลการวิจัยเปรียบเทียบของเกษตรกรในอำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า เมื่อพิจารณาจากปัจจัยการผลิต พบว่าความคิดเห็นต่อการยอมรับมีความแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัยเพื่อการปฏิบัติ

1.1 จากผลของการวิจัยในเรื่อง ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการยอมรับการทำนาเกษตรอินทรีย์ ในอำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด พบปัญหาและอุปสรรคของการทำนาเกษตรอินทรีย์ดังนี้

ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการยอมรับการทำนาเกษตรอินทรีย์ ในอำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ดส่วนใหญ่อยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง แต่ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการยอมรับมีความขัดแย้งต่อการปฏิบัติของเกษตรกร จากการสัมภาษณ์เพิ่มเติมพบว่า ในความเป็นจริงเกษตรกรมีการยอมรับการทำนาเกษตรอินทรีย์อยู่ในระดับมาก เข้าใจว่าเป็นการปฏิบัติที่ดีแต่ไม่ปฏิบัติตามการยอมรับของตนเอง เนื่องจากยังมีปัญหาและอุปสรรคระยะยาวของการทำนาเกษตรอินทรีย์ ดังนี้

1.1.1 ขาดตลาดที่รองรับข้าวอินทรีย์โดยตรงเข้าถึง

1.1.2 การทำนาเกษตรอินทรีย์ต้องใช้เวลาในการดูแลมากกว่าเกษตรเคมีหลายเท่า

1.1.3 สภาพอากาศของพื้นที่ของอำเภอหนองฮี ในปัจจุบันไม่อำนวย เช่น ปริมาณน้ำฝนน้อยลง ระยะเวลาแห้งแล้งนานขึ้น เป็นต้น ทำให้การทำนาเกษตรอินทรีย์ยากขึ้น

1.1.4 เกษตรกรยังมีความต้องการในการทำนาที่ลดการใช้แรงงาน ระยะเวลาในการทำนาล้นลง แต่ต้องการผลผลิตที่ปริมาณมากขึ้น

1.2 จากผลของการวิจัยในเรื่อง ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการยอมรับการทำนาเกษตรอินทรีย์ ในอำเภอนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด มีข้อเสนอแนะได้ดังนี้

1.2.1 ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้การทำนาเกษตรอินทรีย์บ่อยครั้งขึ้นและมีการประชาสัมพันธ์ที่ทั่วถึงให้เกิดการร่วมกันปฏิบัติทำกิจกรรมเกี่ยวกับการทำนาเกษตรอินทรีย์ที่ถูกต้องเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

1.2.2 ควรมีการประชาสัมพันธ์จัดตั้งกลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในหมู่บ้านเพื่อลดการใช้ปุ๋ยเคมีในการทำนา

1.2.3 ควรมีการจัดสร้างอ่างเก็บน้ำส่วนรวมของหมู่บ้านเช่นเดียวกับน้ำชลประทานเพื่อการเกษตรสามารถป้องกันปัญหาปริมาณน้ำฝนน้อย และเกิดทางเลือกที่ดีต่อการลดปัญหาความแห้งแล้ง

1.2.4 มีผู้นำช่วยในการจัดตั้งสหกรณ์ข้าวอินทรีย์เพื่อเป็นศูนย์กลางในการรับซื้อเพื่อนำไปขายในตลาดเกษตรอินทรีย์และมีการชี้แจงราคาตลาดรับซื้อข้าวอินทรีย์ อย่างชัดเจนแสดงถึงผลกำไรที่มีมากกว่าเกษตรเคมีอย่างถูกต้อง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัย ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการยอมรับแนวคิดการทำนาเกษตรอินทรีย์ ในอำเภออื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของพื้นที่ต่อความคิดเห็น

2.2 ควรศึกษาวิจัยสายพันธุ์ข้าวอินทรีย์ที่ทนทานต่อสภาพอากาศและได้ผลผลิตดี

2.3 ศึกษาวิจัยเรื่องผลกำไรข้าวอินทรีย์เพื่อนำไปสู่ตลาดรับซื้อข้าวอินทรีย์

เอกสารอ้างอิง

- กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์. (2561). ระบบฐานข้อมูลเกษตรอินทรีย์. สืบค้น 12 มิถุนายน 2562, จาก <http://organic.dit.go.th/News.aspx?id=223>
- ทองพูน กองจินดา. (2556). การยอมรับแนวคิดเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่การปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลคมบาง อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี. [ภาคนิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี].
- ศิริพร เมืองแก้ว. (2550). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตระบบเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรตำบลสันป่ายาง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่. [วิทยาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการส่งเสริมการเกษตร. มหาวิทยาลัยแม่โจ้].
- โสภณ ศรีบาง. (2544). การเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนจากการผลิตข้าวขาวดอกมะลิ 105 โดยวิธีการผลิตแบบข้าวอินทรีย์และแบบข้าวปลอดสารพิษ ในอำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร. [วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์เกษตร. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์].
- สำนักงานสถิติจังหวัดร้อยเอ็ด. (2561). รายงานวิเคราะห์สถานการณ์จังหวัดร้อยเอ็ด. สืบค้น 4 มิถุนายน 2562, จาก [http://osthailand.nic.go.th/masterplan_area/userfiles/file% 20 Down load/Report%pdf](http://osthailand.nic.go.th/masterplan_area/userfiles/file%20Download/Report%pdf)